

The Effective Tax Burden of Listed Companies: The Case of the Athens Stock Exchange (ASE)

Evangelos Chytis

Technological Educational Institute of Epirus,
Dept. of Accounting and Finance
ehytis@teiep.gr

John Filos

Panteion University of Political and Social Sciences,
Dept. of Public Administration
filosj@panteion.gr

Mihalis Diakomihalis

Technological Educational Institute of Epirus,
Dept. of Accounting and Finance
diakom@teiep.gr

Abstract

The annual tax-burden of a company, concerning - on the one hand - its obligation to the tax authorities is as calculated based on the taxable income and appears on the tax application form (Current Tax), while concerning - on the other hand - the information provided through the financial statements (under IAS/IFRS) is the one based on the accounting income and is recorded separately in the Income Statement. This paper examines the level and composition of the Effective tax burden on companies (Effective Tax) which is combining two different parts, the one being the Current Tax and the other being the Deferred Tax. The examination takes place in rates (percentages) ie Effective Tax Rate/ETR, Current Tax Rate/CTR and Deferred Tax Rate/DTR.

The sample includes all listed companies in the Athens Stock Exchange (ASE) belonging to the indices FTSE / ASE -20, - Mid 40 & -80. In the period 2005-2012 the average tax burden based on accounting profits (ETR) stands at 26% and the rate of taxable profit (CTR) at 21.85%, while the average (statutory) tax rate is 25%. Deferred Taxes (DTR) participate in the formulation of the final cost of taxes by 3.76% as expense and 3.14% as income on average, while extraordinary taxes account for 3.76%. The companies of the FTSE / ASE Small Cap 80 show the highest ETR, CTR and DTR. The Technological Industry shows the highest ETR, while the lowest is recorded in the Real Estate industry. The highest CTR value is noted in Telecommunications and the lowest in the sector of SMEs, which shows the largest deferred tax expense, while the industry of Health shows the largest deferred tax income.

Keywords: IAS, Deferred Taxation, Financial Statement Analysis

JEL classification: M41, M42, H25

Corresponding author. Tel.: +30 6974194210. E-mail:ehytis@teiep.gr

Η Πραγματική Φορολογική Επιβάρυνση των Εισηγμένων Επιχειρήσεων: Η περίπτωση του Χρηματιστηρίου Αθηνών

Χύτης Ευάγγελος

Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (Τ.Ε.Ι.) Ηπείρου,
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
ehytis@teiep.gr

Φίλος Ιωάννης

Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών,
Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης
filosj@panteion.gr

Διακομιχάλης Μιχάλης

Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (Τ.Ε.Ι.) Ηπείρου,
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
diakom@teiep.gr

Περίληψη

Η ετήσια φορολογική επιβάρυνση κάθε εταιρείας, για μεν τη σχέση της με τις φορολογικές αρχές είναι αυτή που προσδιορίζεται βάσει των φορολογητέων αποτελεσμάτων της και απεικονίζεται στη φορολογική δήλωσή της (Τρέχων Φόρος / Current Tax), για δε τη σχέση της με τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων (βάσει ΔΛΠ/ΔΠΧΑ) είναι αυτή που προσδιορίζεται βάσει των λογιστικών αποτελεσμάτων της εταιρείας και απεικονίζεται ξεχωριστά στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης της (Φόροι Χρήσης). Στην παρούσα εργασία εξετάζεται το ύψος η σύνθεση και η μεταβολές της πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης των επιχειρήσεων (Effective Tax) η οποία συνδιαμορφώνεται από τον Τρέχοντα Φόρο (Current Tax) και τον Αναβαλλόμενο Φόρο (Deferred Tax). Η εξέταση γίνεται υπό τη μορφή ποσοστών ήτοι Effective Tax Rate/ETR, Current Tax Rate/CTR και Deferred Tax Rate/DTR.

Στο δείγμα συμπεριλαμβάνεται το σύνολο των εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αθηνών (ASE) εταιρειών που ανήκουν στους δείκτες FTSE/ASE -20, -Mid40 & -80). Στην περίοδο 2005-2012 η μέση Πραγματική Φορολογική Επιβάρυνση με βάση τα λογιστικά κέρδη (ETR) διαμορφώνεται στο 26%, ο συντελεστής Φορολογητέων Κερδών (CTR) στο 21,85%, ενώ ο μέσος (θεσμοθετημένος) Συντελεστής Φορολογίας κινείται στο 25%. Οι Αναβαλλόμενοι Φόροι (DTR) συμμετέχουν στην διαμόρφωση του τελικού κόστους των φόρων ως έξοδο κατά Μ.Ο 3,76% και ως έσοδο κατά 3,14%, ενώ οι έκτακτοι φόροι καλύπτουν το 3,76%. Οι εταιρίες του FTSE/ASE Small Cap 80 εμφανίζουν τον υψηλότερο ETR, CTR και DTR. Ο Τεχνολογικός Κλάδος εμφανίζει τον υψηλότερο ETR, ενώ ο χαμηλότερος καταγράφεται στον κλάδο της Ακίνητης Περιουσίας. Η υψηλότερη τιμή CTR σημειώνεται στον κλάδο των Τηλεπικοινωνιών και η χαμηλότερη στον κλάδο των ΜΜΕ ο οποίος εμφανίζει τον μεγαλύτερο Αναβαλλόμενο Φόρο Έξοδο, ενώ ο κλάδος της Υγείας εμφανίζει τον μεγαλύτερο Αναβαλλόμενο Φόρο Έσοδο.

Λέξεις-κλειδιά: IAS, Deferred Taxation, Financial Statement Analysis

JEL classification: M41, M42, H25

Εισαγωγή

Η εξοικονόμηση ή και αποφυγή φόρων αποτελούν συνήθεις στόχους και

πρακτικές των πολυεθνικών επιχειρήσεων οι οποίες αξιοποιούν για τον σκοπό αυτό όλες τις δυνατότητες που τους παρέχει το παγκόσμιο φορολογικό περιβάλλον¹. Τελευταία πληθαίνουν τα δημοσιεύματα και η έντονη κριτική που ασκείται για "ακραίες συμπεριφορές" ορισμένων πολυεθνικών ομίλων², όσον αφορά το ζήτημα της πραγματικής Φορολογικής τους Επιβάρυνσης (ETR). Από την σκοπιά του Management η συγκράτηση του συντελεστή ETR, στο χαμηλότερο δυνατόν επίπεδο, αποτελεί ένας από τους πρωταρχικούς του στόχους (φορολογικός σχεδιασμός)³, διότι έτσι αυξάνεται η περιουσία των "Μετόχων- Ιδιοκτητών", αλλά και διότι συχνά ότι ο ETR συνδέεται με στόχους και κίνητρα για έξτρα απολαβές.

Ο δείκτης ETR αποκτά τελευταία όλο και μεγαλύτερη σημασία στα πλαίσια της ανάλυσης⁴ των οικονομικών καταστάσεων και της λήψης επενδυτικών⁵ και χρηματοδοτικών αποφάσεων. Οι αποδέκτες της πληροφορίας που ενσωματώνει, (Διοίκηση, εξωτερικοί αναλυτές, εποπτικές και φορολογικές αρχές) μπορούν με κατάλληλη επεξεργασία του ETR να εξαγάγουν ασφαλή συμπεράσματα όσον αφορά την φορολογική στρατηγική μιας εταιρείας την επίτευξη των στόχων σε βάθος χρόνου (performance measurement) και την σύγκρισή της με άλλες επιχειρήσεις του αυτού ή διαφορετικού κλάδου (benchmarking).

Ο Δείκτης Πραγματικής Φορολογικής Επιβάρυνσης (Effective Tax Rate)

Το ποσοστό συμμετοχής του μεγαλομετόχου "Φορολογική Αρχή" στα κέρδη προ φόρων (Φορολογικός Συντελεστής) σε βάθος χρόνου, αξιολογείται αναλόγως κατά την διαδικασία αποτίμησης και προσδιορισμού της αξίας μιας επιχείρησης (συνήθως σε επίπεδο ομίλου). Η Πραγματική Φορολογική Επιβάρυνση μιας επιχείρησης σε βάθος χρόνου εκφράζεται με τον μέσο Συντελεστή Φορολογικής Επιβάρυνσης ETR (Effective Tax Rate).

Σύμφωνα με την ισχύουσα έως 31.12.2014 Ελληνική Λογιστική Τυποποίηση (Ε.Γ.Λ.Σ. & Ν. 2190/20), η επιβάρυνση μιας επιχείρησης για φόρο εισοδήματος περιορίζεται και υπολογίζεται μόνο στα φορολογητέα κέρδη, δεν βαρύνει τα Αποτελέσματα Χρήσεως και απεικονίζεται συνοπτικά μόνο στον Πίνακα Διανομής Κερδών. Το γεγονός αυτό στερεί στους Χρηματοοικονομικού Αναλυτές την δυνατότητα υπολογισμού του βαθμού (συντελεστή) συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης μιας επιχείρησης (ETR) ενώ ο σχετικός αριθμοδείκτης παρουσιάζει τελικά μόνο την επιβάρυνση από τον Τρέχων Φόρο. Επιπλέον δεν προβλέπεται η παρουσίαση και η

¹ Palan, R. et al (2009). "Tax havens are not working on the margins of the world economy, but are an integral part of modern business practice", Desai & Dharmapala (2006). "Tax avoidance activities appear to be increasingly central to corporate financial decision making."

² Βλ. δημοσιεύματα και σχετική έρευνα της Αμερικανικής Γερουσίας και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ως προς την «νομιμότητα» των πολύ χαμηλών φορολογικών συντελεστών των πολυεθνικών εταιρειών Apple Amazon, Google, Starbucks: Reuters. Fact box (2013). Apple Amazon, Google, Starbucks and tax avoidance schemes ; Floyd Norris (2013). The Corrosive Effect of Apple's Tax Avoidance N.Y. TIMES, May 24, 2013; Eric Pfanner (2012). European Countries Seek More Taxes from U.S. Multinational Companies, N.Y. TIMES, Nov. 19, 2012; Fisher M. J (2014) "Fairer Shores :Tax havens, tax avoidance, and corporate social responsibility, Boston university law review, vol. 94, pp. 337- 365.

³ Βλέπε σχετική έκδοση της PwC (2013).

⁴ Βλέπε Stickney C. P. (1979), σελ. 45-54,

⁵ Ο Αριθμοδείκτης (EPS), που προσδιορίζεται στα κέρδη μετά φόρων, τυγχάνει μεγάλης προσοχής από τους αναλυτές των κεφαλαιαγορών και ο υπολογισμός του προβλέπεται από το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο IAS 33. Μια διατηρήσιμη μείωση του ETR έχει γενικά θετική επίδραση στον δείκτη EPS.

ανάλυση του φόρου εισοδήματος στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις), γεγονός που αφαιρεί εντελώς δυνατότητα προσέγγισης της φοροδοτικής πολιτικής και πρακτικής ενός ομίλου σύμφωνα με όσα αναπτύχθηκαν ανωτέρω.

Με τις διατάξεις του πρόσφατα ψηφισθέντος νόμου (Ν.4308/2014) υιοθετούνται τα «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (Ε.Λ.Π.)». Ειδικότερα στο άρθρο 23 παρ. 3&4 προβλέπεται ότι οι επιχειρήσεις δύνανται να αναγνωρίζουν στις οικονομικές καταστάσεις τους Αναβαλλόμενο Φόρο Εισοδήματος (Α.Φ.). Ο Αναβαλλόμενος Φόρος προκύπτει όταν ένα έσοδο ή ένα έξοδο, αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα χρήσεως αλλά το φορολογικό όφελος ή η επιβάρυνση αναβάλλεται και πραγματοποιείται σε μεταγενέστερο χρόνο. Οι επιχειρήσεις πρέπει να αναγνωρίζουν όλες τις Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις (ΑΦΥ), ενώ οι Φορολογικές Απαιτήσεις (ΑΦΑ) αναγνωρίζονται στο βαθμό που είναι πιθανόν ότι θα υπάρχουν κέρδη έναντι των οποίων οι εκπιπόμενες προσωρινές διαφορές μπορούν να χρησιμοποιηθούν⁶.

Το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12 (IAS 12 Income Taxes), στο οποίο βασίζεται και η σχετική διάταξη των Ε.Λ.Π., και ειδικότερα το IAS - 12.86⁷ προβλέπει ότι ο *Effective Tax Rate* υπολογίζεται ως το πηλίκο της Συνολικής Δαπάνης μιας επιχείρησης για Φόρους Εισοδήματος προς το Λογιστικό Αποτέλεσμα Προ Φόρων (σε επίπεδο Ομίλου).

Η γνωστοποίηση στις σημειώσεις (notes) της σχέσης “Εξόδου Φόρου” και “Λογιστικού Αποτελέσματος” είναι επίσης υποχρεωτική για όσους εφαρμόζουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα σύμφωνα με το IAS.81.(c). Κατά τον Υπολογισμό του συντελεστή ETR λαμβάνονται υπόψη και ο Τρέχων και ο Αναβαλλόμενος Φόρος (έσοδο / έξοδο), διότι μόνο έτσι υπάρχει μια λογική συσχέτιση συνολικής Επιβάρυνσης Φόρου και Λογιστικού Αποτελέσματος.

Εξίσωση 1: Ο Υπολογισμός του δείκτη Effective Tax Rate (ETR).

$$ETR = \frac{T_{Ex}}{EBT} = \frac{(T_{Cur} + T_{Def})}{EBT}$$

Όπου:

T_Ex= Total Tax Expendence

T_Cur=Current Tax

T_Def=Deferred Tax

EBT= Earnings before Tax

Ο δείκτης ETR παρέχει μεν μια σταθερή σε βάθος χρόνου μέτρηση του κόστους του φόρου στα αποτελέσματα αλλά μας στερεί μια εξίσου σημαντική πληροφορία, την μέτρηση των πραγματικών ταμειακών εκροών για φόρους. Για τον λόγο αυτό στην βιβλιογραφία κατά την ανάλυση των φορολογικών ταμειακών ροών ο ETR συχνά χρησιμοποιείται σε συνδυασμό με τον Cash Effective Tax Rate (Cash ETR)⁸.

⁶ Ο αναβαλλόμενος φόρος αναγνωρίζεται αρχικά και επιμετράται μεταγενέστερα στο ποσό που προκύπτει από την εφαρμογή του ισχύοντος φορολογικού συντελεστή σε κάθε προσωρινή διαφορά.

⁷ IAS 12.86 “The average effective tax rate is the tax expense (income) divided by the accounting profit”.

⁸ Για μια πλήρη περιγραφή της μεθοδολογίας υπολογισμού του (Cash ETR) βλέπε Dyreng et al. (2008), Ayers (2009), Hanlon και Heitzman (2010)

ETR & Προγενέστερες έρευνες

Επίδραση της Διεθνούς Λογιστικής στον δείκτη ETR

Η Αναβαλλόμενη Φορολογία, σύμφωνα με την προσέγγιση της διεθνούς λογιστικής (IFRS), λειτουργεί ως εξομαλυντής της παρουσίασης του Φόρου στα αποτελέσματα. Με τον όρο "Εξομάλυνση" στην προκειμένη περίπτωση εννοείται η ορθή κατανομή διαχρονικά του "Φόρου" (interperiod tax expense allocation), ώστε ο Φόρος που εμφανίζεται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων να αντιστοιχεί στα συνολικά Λογιστικά (reported income) της περιόδου και όχι μόνο στα φορολογητέα κέρδη (taxable income), σύμφωνα με τις επιταγές της φορολογικής νομοθεσίας, τα οποία επίσης σε πολλές περιπτώσεις επηρεάζονται από πολιτικές διαχείρισης φορολογητέων κερδών (tax management)⁹. Μια τέτοια πρακτική αποτελεί η μεταφορά φορολογητέας ύλης που προκύπτει όταν δαπάνες επόμενων χρήσεων χρησιμοποιούνται για να μειώσουν τα αποτελέσματα και κατ' επέκταση την φορολογική επιβάρυνση της παρούσας χρήσης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η επιλογή της μεθόδου των "Επιταχυνόμενων Αποσβέσεων" ή και η χρήση των ανώτατων επιτρεπόμενων Φορολογικών Συντελεστών. Στην περίπτωση αυτή με την χρήση της Αναβαλλόμενης Φορολογίας - Έξοδο διορθώνεται (συμπληρώνεται) η δαπάνη του φόρου στα αποτελέσματα ώστε να ανταποκρίνεται στα (πραγματικά) Λογιστικά Αποτελέσματα και όχι στα Φορολογικά (μειωμένα) λόγω των πρόσθετων αποσβέσεων.

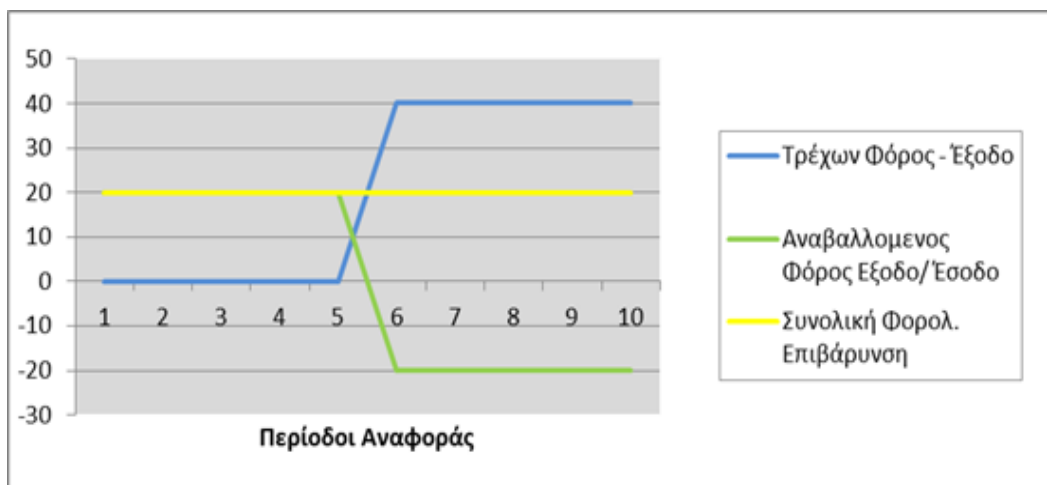
Στο παράδειγμα που ακολουθεί υποθέτουμε ότι μια επιχείρηση αποσβένει ένα πάγιο περιουσιακό της στοιχείο σύμφωνα με τις Λογιστικές Αρχές που εφαρμόζει (IAS) σε 10 φορολογικές περιόδους ενώ για φορολογικούς σκοπούς (tax) επιλέγει τον ανώτατο επιτρεπτό συντελεστή απόσβεσης και μεταφέρει το σύνολο των φορολογικών αποσβέσεων στις 5 πρώτους περιόδους. Με την μεταφορά της εκπεστέας φορολογικά δαπάνης των αποσβέσεων στις περιόδους 1-5, ο φόρος που πρέπει να καταβληθεί στην φορολογική αρχή (Τρέχων Φόρος) εξαλείφεται και η εικόνα που προκύπτει είναι σαν η εταιρεία να επιτυγχάνει μηδενική φορολογική επιβάρυνση.

Την ανισορροπία αυτή στην ορθή κατανομή της πραγματικής φορολογικής ωφέλειας που προκύπτει από την απόσβεση του παγίου στην διάρκεια της 10ετίας έρχεται να διορθώσει ο Αναβαλλόμενος Φόρος που συμπληρώνει ως Έξοδο την δαπάνη του φόρου (20 NM) που υπολείπεται στις περιόδους 1-5. Αντίθετα στις περιόδους 6-10, όπου η φορολογική ωφέλεια των αποσβέσεων είναι ανύπαρκτη και ο Τρέχων Φόρος ξεπερνάει την πραγματική φορολογική επιβάρυνση κατά 20 Μονάδες, Ο Αναβαλλόμενος Φόρος - Έσοδο απορροφά την διαφορά και προσαρμόζει το φορολογικό βάρος ξανά στις 20 NM. Με τον τρόπο αυτό η Πραγματική Φορολογική Επιβάρυνση διατηρείται σταθερή και ο μέσος Φορολογικός Συντελεστής (ETR) διαμορφώνεται στο 40%.

⁹ Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η επιλογή της μεθόδου των "Επιταχυνόμενων Αποσβέσεων" ή και η χρήση των ανώτατων επιτρεπόμενων Φορολογικών Συντελεστών.

Πίνακας 1: Ο εξομαλυντικός ρόλος της Αναβαλλόμενης Φορολογίας στα Αποτελέσματα μετά φόρων και την διαμόρφωση του δείκτη ETR.

ΠΕΡΙΟΔΟΙ	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Σ
Φορολ. Αποσβέσεις		100	100	100	100	100	0	0	0	0	0	500
IFRS-Αποσβέσεις		50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	500
Φορολογική Βάση Βιβλίων	500	400	300	200	100	0	0	0	0	0	0	
IFRS - Λογιστική Βάση Βιβλίων	500	450	400	350	300	250	200	150	100	50	0	
Προσωρινές Διαφορές		50	100	150	200	250	200	150	100	50	0	
Φορολογικός Συντελεστής	40%	40%	40%	40%	40%	40%	40%	40%	40%	40%	40%	
Αναβαλλόμενες Φορολ. Υποχρεώσεις (Α.Φ.Υ.)		20	40	60	80	100	80	60	40	20	0	
Αναβαλλομενος Φόρος - Εξοδο		20	20	20	20	20	0	0	0	0	0	100
Αναβαλλομενος Φόρος- Έσοδο		0	0	0	0	0	20	20	20	20	20	100
EBITDA		100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	1.000
IFRS-EBT		50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	500
Φορολ. -EBT		0	0	0	0	0	100	100	100	100	100	500
Τρέχων Φόρος - Έξοδο		0	0	0	0	0	40	40	40	40	40	200
Αναβαλλομενος Φόρος Εξοδο/ Έσοδο		20	20	20	20	20	-20	-20	-20	-20	-20	0
Συνολική Φορολ. Επιβάρυνση		20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	200
Πραγματικός Φορολ. Συντελεστής (ETR)		40%	40%	40%	40%	40%	40%	40%	40%	40%	40%	

Γράφημα 1: Ο εξομαλυντικός ρόλος της Αναβαλλόμενης Φορολογίας στον υπολογισμό του δείκτη ETR.

Ανασκόπηση προηγούμενων ερευνών

Οι περισσότερες έρευνες σχετικά με τον δείκτη ETR έχουν διεξαχθεί ιστορικά στις ΗΠΑ με δείγμα από επιχειρήσεις οι οποίες εφαρμόζουν τα λογιστικά πρότυπα των ΗΠΑ (US GAAP). Τα τελευταία χρόνια διεθνείς μελέτες δημοσιεύουν αναλύσεις για τις αγορές της Αυστραλίας (π.χ., Richardson & Lanis, 2007), της Κίνας (π.χ., Liu & Cao, 2007), της Γερμανίας (Sureth κ.ά., 2009), και της Μαλαισίας (Mahenthiran & Kasipillai, 2011) οι οποίες χρησιμοποιούν δεδομένα από επιχειρήσεις που εφαρμόζουν τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (I.F.R.S/I.A.S.). Παλαιότερες μελέτες καταλήγουν συχνά σε αντικρουόμενα αποτελέσματα για την σχέση μεγέθους μιας επιχείρησης και του δείκτη

ETR. Έτσι π.χ. οι Siegfried (1972), ο Porcano (1983), και Richardson & Lanis (2007) βρίσκουν μια αρνητική σχέση, ενώ αντίθετα οι Rego (2003) και Zimmerman (1983) αναφέρουν μια θετική συσχέτιση, όπου ο δεύτερος διαπιστώνει μια μη μονοτονική σχέση, η οποία διαφοροποιείται κατά κλάδο, με τις εταιρείες πετρελαιοειδών, αερίου και τις βιομηχανικές επιχειρήσεις να παρουσιάζουν παγκοσμίως υψηλότερο ETR συγκριτικά με άλλους κλάδους. Αρκετές μελέτες (παλαιότερες και πιο πρόσφατες) δεν βρίσκουν σημαντική σχέση μεταξύ του μεγέθους επιχείρησης και ETR (e.g., Stickney & McGee, 1982; Liu & Cao, 2007).

Πιο σύνθετες έρευνες περιλαμβάνουν περισσότερους από έναν υπό εξέταση παράγοντες όσον αφορά την διαμόρφωση του ETR. Οι Stickney & McGee (1982) καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η ένταση του κεφαλαίου, η μόχλευση, και η επάρκεια φυσικών πόρων διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εξήγηση των διαφορών που καταγράφονται στον δείκτη ETR μεταξύ των επιχειρήσεων ενώ το εξωτερικό περιβάλλον και το μέγεθος φαίνεται να είναι λιγότερο σημαντικά. Οι Gupta & Newberry (1997) μελετούν τη σχέση μεταξύ ETR και μεγέθους, κεφαλαιακής διάρθρωσης, σύνθεσης ενεργητικού και κερδοφορίας μιας επιχείρησης, καθώς και τις επιπτώσεις της Φορολογικής Μεταρρύθμισης του 1986 (TRA86) στις Ηνωμένες Πολιτείες. Τα αποτελέσματα τους αποκαλύπτουν ότι επιχειρήσεις με περισσότερα αποθέματα και αύξηση της κερδοφορίας τείνουν να έχουν υψηλότερα ETR, ενώ ένα υψηλότερο ποσοστό πάγιων περιουσιακών στοιχείων συνδέεται με χαμηλότερο ETR. Ο Rego (2003) αναλύει την επίδραση του μεγέθους της επιχείρησης, των προ φόρων κερδών και της συμμετοχής ξένων κεφαλαίων στην μεταβλητή ETR. Καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις έχουν υψηλότερα ETR. Επιπλέον, η έρευνα παρέχει αποδεικτικά στοιχεία ότι οι περισσότεροι διεθνοποιημένες επιχειρήσεις έχουν υψηλότερα αποτελέσματα προ φόρων και χαμηλότερα ETR. Όλες οι προαναφερόμενες μελέτες αναφέρονται σε αμερικανικές επιχειρήσεις που εφαρμόζουν τα Λογιστικά Πρότυπα των ΗΠΑ (US GAAP).

Μια από τις πιο πρόσφατες έρευνες είναι αυτή των Huang, Chen & Gao (2005) στην Κίνα. Οι ερευνητές μελετούν την σχέση εταιρικών και κλαδικών χαρακτηριστικών και τιμής και μεταβλητότητας του δείκτη ETR σε δείγμα εταιρειών εισηγμένων στα χρηματιστήρια της Shanghai και της Shenzhen για το διάστημα 1999-2008 οι οποίες εφαρμόζουν τα IFRS. Τα αποτελέσματα της έρευνάς τους δείχνουν ότι ο μέσος ETR είναι κάτω από το 70% του εφαρμοζόμενου Φορολογικού Συντελεστή. Η φορολογική επιβάρυνση διαφοροποιείται μεταξύ των κλάδων, με τους χαμηλότερους ETR να καταγράφονται στους κλάδους εκτροφή ζώων, αλιείας, υψηλής τεχνολογίας και επικοινωνιών, λόγω κρατικών ενισχύσεων και ισχυρών φορολογικών κινήτρων. Αντίθετα οι υψηλότερες τιμές παρατηρούνται στους κλάδους του χονδρικού εμπορίου και της ακίνητης περιουσίας. Όσον αφορά την σχέση μεγέθους επιχείρησης και ύψους ETR, προκύπτει θετική συσχέτιση και φαίνεται να επαληθεύεται η θεωρία του πολιτικού κόστους (political cost theory), ενώ αντίθετα η σχέση μόχλευσης και ETR αποδεικνύεται αρνητική και μη γραμμική. Η βιβλιογραφία αναδεικνύει επίσης την σχέση ETR με τον φορολογικό προγραμματισμό των επιχειρήσεων (e.g., Frank et al., 2009; Chen et al., 2010; Wahab & Holland, 2012).

Από όσο γνωρίζουμε, δεν υπάρχει έως σήμερα καμία σχετική έρευνα στην χώρα μας, η οποία αποτυπώνει και αναλύει σε βάθος χρόνου το ύψος, την σύνθεση και τις μεταβολές της πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης των επιχειρήσεων, κατά κλάδο και χρηματιστηριακό δείκτη, μετά την υποχρεωτική εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IFRS/IAS).

Δείγμα, Μεθοδολογία και Ευρήματα

Στο δείγμα συμπεριλαμβάνονται το σύνολο των εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αθηνών (ASE) εταιρειών, οι οποίες κατά το διάστημα 2005-2012 ανήκαν στην σύνθεση ενός εκ των διεθνώς πιστοποιημένων δεικτών (FTSE/ASE 20, FTSE/ASE Mid 40 & FTSE/ASE 80). Από τις συνολικά 1.011 παρατηρήσεις οι 98 (10%) προέρχονται από εταιρείες του Τραπεζικού Κλάδου (banks) και 913 παρατηρήσεις (90%) από τους Υπόλοιπους Κλάδους (Industry). Τα δεδομένα αντλήθηκαν στο μεγαλύτερο μέρος τους πρωτογενώς (Hand-collected) από τις σημειώσεις των ετήσιων ενοποιημένων οικονομικών εκθέσεων και αφορούν το διάστημα από το 2005 έως το 2012 (οκτώ εταιρικές χρήσεις). Στην περίοδο αυτή έχουμε πλήρη και υποχρεωτική εφαρμογή των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (I.A.S./I.F.R.S.).

Στην συνέχεια αναλύονται η σύνθεση το ύψος και η μεταβολή της Συνολικής Φορολογικής Επιβάρυνσης των επιχειρήσεων ως ποσοστό (%) των αποτελεσμάτων τους (Tax Rate) διαχωρίζοντας σε Κερδοφόρες και Ζημιογόνες εταιρικές χρήσεις. Η ανάλυση επεκτείνεται στην συνέχεια κατά χρηματιστηριακό Δείκτη και Κλάδο προκειμένου να αναδειχθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των φόρων και των φορολογικών συντελεστών σε κάθε κατηγορία. Διακρίνουμε την Φορολογική επιβάρυνση σε Τρέχων Φόρο (current tax) Αναβαλλόμενο Φόρο (deferred tax) (Έσοδο/ Έξοδο) και Λοιπούς Φόρους (other tax) στους οποίους συμπεριλαμβάνονται και οι Έκτακτοι Φόροι (εισφορές)¹⁰ που επιβλήθηκαν από την Ελληνική Φορολογική Αρχή σε εταιρείες με κερδοφόρες Φορολογικά ή Λογιστικά (IAS - reported income) Χρήσεις και ενσωματώθηκαν στους φόρους των περιόδων 2009-2010.

Για τις κερδοφόρες εταιρικές χρήσεις (715) η μέση «Πραγματική Φορολογική Επιβάρυνση» (effective tax rate) στα Λογιστικά Κέρδη (reported income) για την περίοδο 2005-2012 διαμορφώνεται στο 26% παρουσιάζοντας την υψηλότερη τιμή την χρήση 2010 (36,4%) και την χαμηλότερη το 2007 (21%). Ο μέσος «Τρέχων Φορολογικός Συντελεστής» (current tax rate) που διαμορφώνεται με βάση τα Φορολογητέα κέρδη (taxable income) ανήλθε σε 21,85% παρουσιάζοντας την υψηλότερη τιμή την χρήση 2010 (30,41%) παρόλο που την χρήση αυτή είχαμε μείωση των Ονομαστικών Φορολογικών Συντελεστών (stature tax rate) κατά 1%. Οι Αναβαλλόμενοι Φόροι στα αποτελέσματα διαμορφώθηκαν κατά μέσο όρο ως έξοδο στο (3,76%) και ως έσοδο στο 3,14% με μέγιστη τιμή το (5,61%) των κερδών προ φόρων (2009) και 7,14% αντίστοιχα (2010). Οι λοιπές φορολογίες είναι ιδιαίτερα αυξημένες στις χρήσεις 2009 και 2010 λόγω της έκτακτης φορολογίας (εισφοράς) που επιβλήθηκε στις κερδοφόρες εισηγμένες επιχειρήσεις και καλύπτουν κατά Μ.Ο. το (3,76%) των συνολικών κερδών.

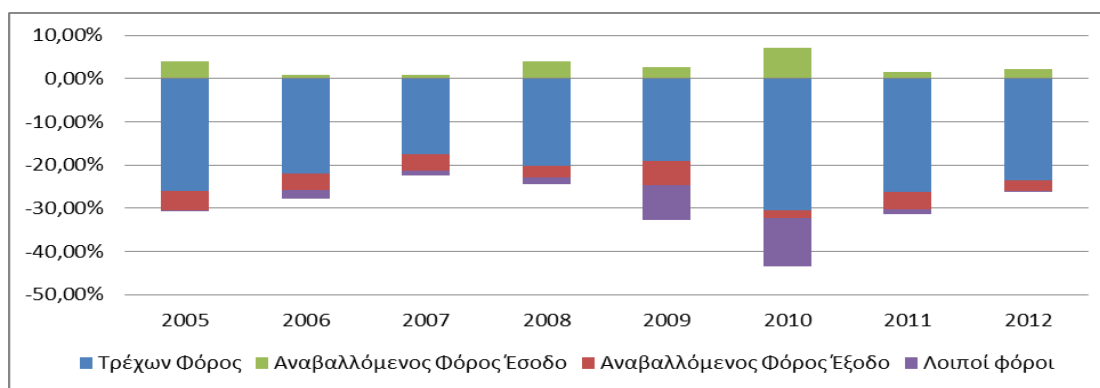
¹⁰ Με τον Νόμο: 3808/2009 (ΦΕΚ Α' 227/10-12-2009) Επιβλήθηκε έκτακτη, εφάπαξ εισφορά κοινωνικής ευθύνης στις μεγάλες επιχειρήσεις. Για τις επιχειρήσεις που δημοσίευσαν οικονομικές καταστάσεις σύμφωνα με τους κανόνες των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (Δ.Λ.Π.), η έκτακτη εισφορά επιβάλλεται στα καθαρά κέρδη που προκύπτουν από την εφαρμογή τους, εφόσον αυτά είναι μεγαλύτερα από το συνολικό καθαρό εισόδημα, όπως αυτό προσδιορίζεται στα προηγούμενα εδάφια και υπερβαίνουν τα πέντε εκατομμύρια (5.000.000) ευρώ.

Πίνακας 2: Ανάλυση φορολογική Επιβάρυνσης (tax rate) στα αποτελέσματα (Κερδοφόρες- Ζημιογόνες Χρήσεις (€ 000) .

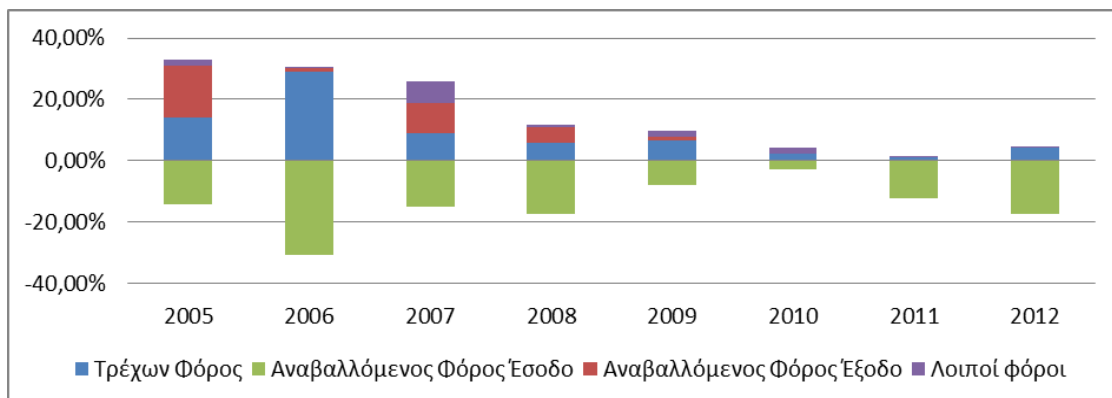
Χρήση	Κερδοφόρες (Εταιρείες και Τράπεζες) - Κέρδη Προ Φόρων								Ζημιογόνες (Εταιρείες & Τράπεζες) - Ζημίες Προ Φόρων					
	Εταιρικές Χρήσεις (Ε.Χ)	ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ	Συνολικός Φόρος	Τρέχων Φόρος	Αναβαλ. Φόρος Έσοδο	Αναβαλ. Φόρος Έξοδο	Λοιποί φόροι	Εταιρικές Χρήσεις (Ε.Χ)	ΖΗΜΙΕΣ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ	Συνολικός Φόρος	Τρέχων Φόρος	Αναβαλ. Φόρος Έσοδο	Αναβαλ. Φόρος Έξοδο	Λοιποί φόροι
2005	117	7.639.299	-26,81%	-25,95%	3,99%	-4,56%	-0,29%	12	-56.817	18,68%	13,91%	-14,40%	17,12%	2,05%
2006	110	9.971.301	-27,06%	-22,07%	0,81%	-3,76%	-2,03%	19	-652.999	-0,07%	29,04%	-30,72%	1,06%	0,56%
2007	116	13.156.612	-21,72%	-17,54%	0,75%	-3,84%	-1,08%	13	-164.055	11,09%	9,00%	-14,91%	9,61%	7,40%
2008	104	9.213.755	-20,38%	-20,08%	3,96%	-2,78%	-1,48%	25	-1.584.925	-5,58%	5,83%	-17,44%	5,25%	0,77%
2009	90	8.338.934	-30,30%	-18,98%	2,54%	-5,61%	-8,24%	39	-1.856.562	1,69%	6,56%	-7,88%	1,06%	1,94%
2010	73	5.552.042	-36,38%	-30,41%	7,14%	-1,79%	-11,31%	55	-5.459.141	1,41%	2,15%	-2,98%	0,16%	2,08%
2011	56	2.544.236	-29,80%	-26,31%	1,49%	-3,87%	-1,11%	66	-42.456.626	-10,93%	0,94%	-12,17%	0,05%	0,25%
2012	49	2.604.026	-24,09%	-23,44%	2,19%	-2,67%	-0,17%	67	-9.048.817	-12,64%	4,09%	-17,38%	0,22%	0,44%
Σύνολα	715	59.020.206	-26,12%	-21,85%	2,63%	-3,76%	-3,14%	296	-61.279.944	-9,36%	2,14%	-12,33%	0,30%	0,53%

Άξιο προσοχής είναι στις χρήσεις με Ζημίες¹¹ το μεγάλο ποσοστό του συντελεστή του τρέχων φόρου που υπολογίζεται με βάση τα φορολογητέα κέρδη στις χρήσεις 2005-2007, γεγονός που οφείλεται στην μεγάλη Διαφορά Λογιστικών - Φορολογητέων Κερδών (book - tax gap). Το γεγονός αυτό υποδηλώνει ότι οι εταιρείες παρόλο που εμφανίζουν αρνητικά αποτελέσματα (Λογιστικές Ζημίες) στο Χρηματιστήριο φορολογούνται για τα κέρδη που προκύπτουν με βάση την φορολογική νομοθεσία. Στις εταιρικές χρήσεις με ζημίες έχουμε επίσης ισχυρή παρουσία θετικών Αναβαλλόμενων Φόρων (εσόδων) με μέγιστη τιμή το 2006 το 30% και Μ.Ο. 12,33%. Η παρουσία μεγάλων ποσοστών Αναβαλλόμενων Φόρων βελτιώνει στις χρήσεις αυτές τα αποτελέσματα μειώνοντας τις προκύπτουσες Ζημίες και επιτρέπει πιθανόν χειρισμούς και πρακτικές χειραγώγησης των αποτελεσμάτων.

Γράφημα 2 : Διαχρονική Ανάλυση συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης (tax rate) – Κερδοφόρες Χρήσεις. (με αρνητικό πρόσημο οι φόροι ως έξοδα και θετικό ως έσοδα) .

¹¹ Για τον λογιστικό χειρισμό των Αναβαλλόμενων Φόρων από Ζημίες εις Νέον και την επίδραση στους Ισολογισμούς των εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αθηνών εταιρειών βλ. Chytis, 2015.

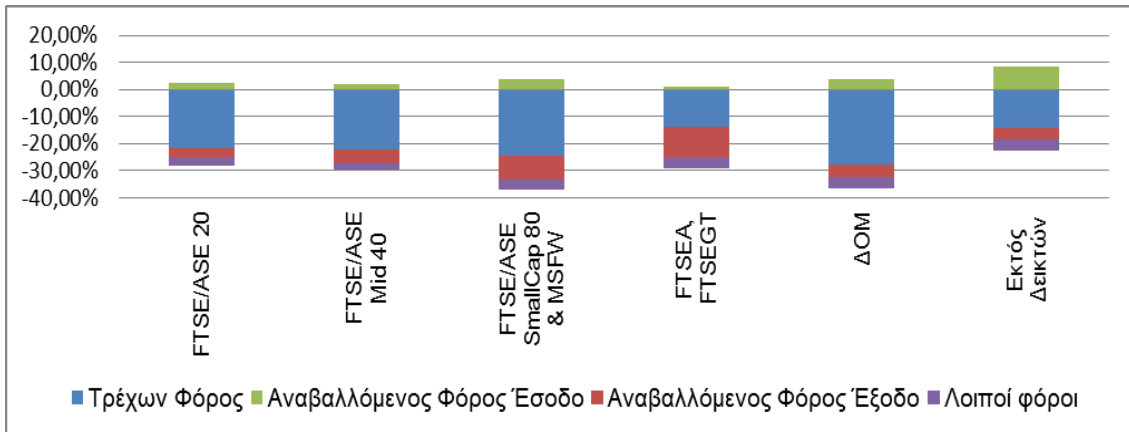
Γράφημα 3 : Διαχρονική Ανάλυση συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης (tax rate) – Ζημιογόνες Χρήσεις (με αρνητικό πρόσημο οι φόροι ως έσοδα και θετικό ως έξοδα).

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται η φορολογική επιβάρυνση ανά Χρηματιστηριακό δείκτη. Μια ξεκάθαρη εικόνα, όπως και στην προηγούμενη περίπτωση, υπάρχει για τις 715 κερδοφόρες χρήσεις.

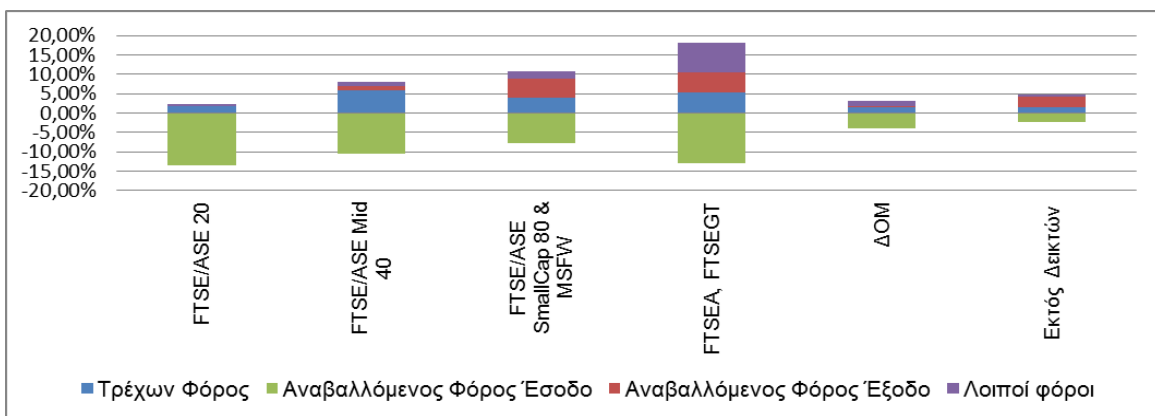
Η μεγαλύτερη Πραγματική Φορολογική Επιβάρυνση (effective tax rate) στα Λογιστικά Κέρδη (reported income) για την περίοδο 2005-2012 εμφανίζεται στις εταιρίες του Δείκτη FTSE /ASE Small Cap 80 και ξεπερνάει το 33,23% των δημοσιευόμενων στο χρηματιστήριο κερδών. Ο μεγαλύτερος Τρέχων Φορολογικός Συντελεστής (current tax rate), και ο συντελεστής των Αναβαλλόμενων Φόρων-Έξοδο εμφανίζεται επίσης στον ίδιο δείκτη και ανέρχεται σε (24,53%) και (8,79%) αντίστοιχα

Πίνακας 3: Ανάλυση φορολογική Επιβάρυνσης (tax rate) στα αποτελέσματα κατά Χρηματιστηριακό Δείκτη – Κερδοφόρες & Ζημιογόνες Χρήσεις (€ 000).

ΔΕΙΚΤΕΣ	Κερδοφόρες (Εταιρείες & Τράπεζες)- Κέρδη Προ Φόρων / Δείκτη							Ζημιογόνες (Εταιρείες & Τράπεζες) - Ζημιές Προ Φόρων / Δείκτη						
	Εταιρικές Χρήσεις (Ε.Χ)	ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ	Συνολικός Φόρος	Τρέχων Φόρος	Αναβαλ. Φόρος - Έσοδο	Αναβαλ. Φόρος - Έξοδο	Λοιποί φόροι	Εταιρικές Χρήσεις (Ε.Χ)	ΖΗΜΙΕΣ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ	Συνολικός Φόρος	Τρέχων Φόρος	Αναβαλ. Φόρος - Έσοδο	Αναβαλ. Φόρος - Έξοδο	Λοιποί φόροι
FTSE/ASE 20	131	48.466.309	-25,66%	-21,78%	2,64%	-3,34%	-3,17%	27	-49.722.808	-11,40%	1,81%	-13,57%	0,02%	0,34%
FTSE/ASE Mid 40	148	7.497.731	-27,75%	-22,01%	1,94%	-5,09%	-2,58%	67	-4.170.922	-2,62%	5,89%	-10,63%	1,10%	1,01%
FTSE/ASE SmallCap 80 & MSFW	232	1.199.385	-33,23%	-24,53%	3,78%	-8,79%	-3,69%	90	-1.883.174	2,95%	4,04%	-7,92%	4,67%	2,15%
FTSEA, FTSEGT	31	439.103	-28,02%	-13,88%	1,08%	-11,22%	-4,00%	16	-155.012	5,26%	5,23%	-12,94%	5,15%	7,83%
ΔΟΜ	155	960.846	-32,42%	-27,64%	4,04%	-4,72%	-4,09%	71	-4.545.049	-0,89%	1,58%	-3,93%	0,24%	1,22%
Εκτός Δεικτών	18	456.832	-14,03%	-14,29%	8,52%	-4,09%	-4,17%	25	-802.979	2,30%	1,42%	-2,40%	2,67%	0,61%
Σύνολα	715	59.020.206	-26,12%	-21,85%	2,63%	-3,76%	-3,14%	296	-61.279.944	-9,36%	2,14%	-12,33%	0,30%	0,53%

Γράφημα 4: Ανάλυση φορολογική επιβάρυνσης (tax rate) στα αποτελέσματα κατά Χρηματιστηριακό Δείκτη - Κερδοφόρες Χρήσεις.

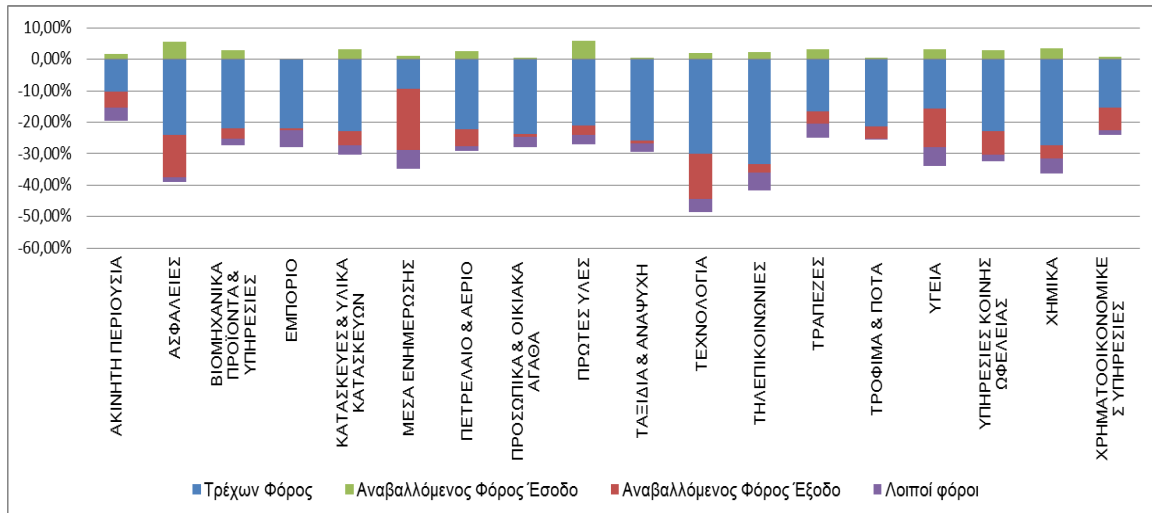
Γράφημα 5: Ανάλυση φορολογική επιβάρυνσης (tax rate) στα αποτελέσματα κατά Χρηματιστηριακό Δείκτη - Ζημιογόνες Χρήσεις.

Ακολουθεί αντίστοιχα η ανάλυση της φορολογικής επιβάρυνσης (tax rate) ανά κλάδο.

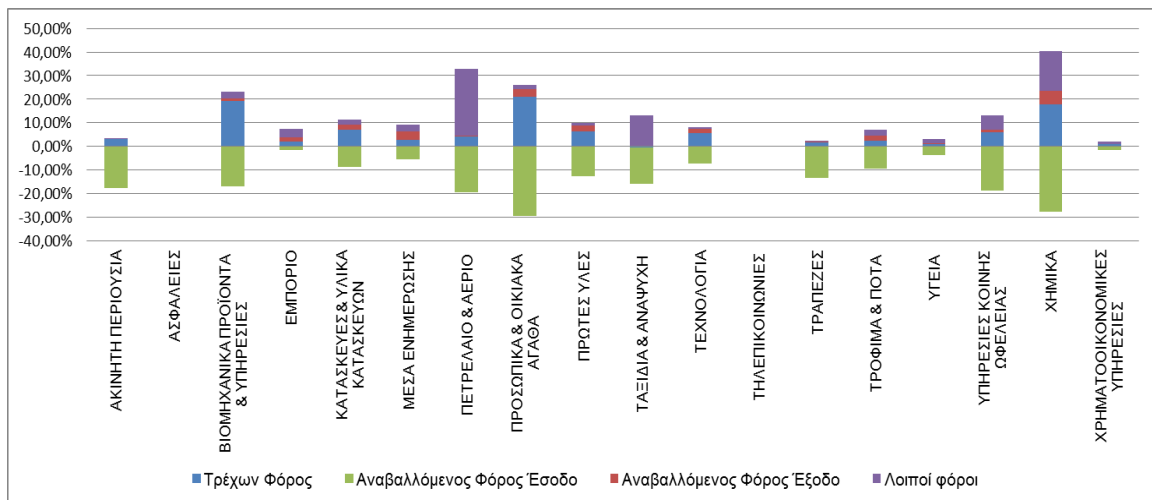
Πίνακας 4: Ανάλυση Φορολογική Επιβάρυνσης (tax rate) στα αποτελέσματα κατά Χρηματιστηριακό Κλάδο – Κερδοφόρες & Ζημιογόνες Χρήσεις (€ 000).

ΥΠΕΡΚΛΑΔΟΙ ASE	Κερδοφόρες (Εταιρείες & Τράπεζες)- Κέρδη Προ Φόρων / Κλάδοι							Ζημιογόνες (Εταιρείες & Τράπεζες) - Ζημιές Προ Φόρων / Κλάδοι						
	Εταιρικές Χρήσεις (Ε.Χ.)	ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ	Συνολικός Φόρος	Τρέχων Φόρος	Αναβαλ. Φόρος - Έσοδο	Αναβαλ. Φόρος - Έξοδο	Λοιποί φόροι	Εταιρικές Χρήσεις (Ε.Χ.)	ΖΗΜΙΕΣ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ	Συνολικός Φόρος	Τρέχων Φόρος	Αναβαλ. Φόρος - Έσοδο	Αναβαλ. Φόρος - Έξοδο	Λοιποί φόροι
ΑΚΙΝΗΤΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ	9	250.952	-17,86%	-10,31%	1,74%	-4,99%	-4,31%	13	-1.010.940	-14,50%	3,03%	-17,79%	0,00%	0,26%
ΑΣΦΑΛΕΙΕΣ	7	34.436	-33,24%	-24,04%	5,69%	-13,35%	-1,54%	0	0	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ & ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	83	1.706.203	-24,38%	-21,94%	2,99%	-3,16%	-2,26%	31	-475.884	6,31%	19,33%	-16,95%	1,14%	2,79%
ΕΜΠΟΡΙΟ	25	445.238	-27,82%	-22,06%	0,20%	-0,48%	-5,49%	12	-185.589	5,93%	1,91%	-1,64%	1,78%	3,89%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ & ΥΛΙΚΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ	65	2.665.351	-27,30%	-22,90%	3,10%	-4,51%	-2,99%	31	-492.829	2,71%	6,89%	-8,72%	2,19%	2,34%
ΜΕΣΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ	12	41.589	-33,64%	-9,34%	1,16%	-19,55%	-5,90%	20	-355.783	3,68%	2,88%	-5,64%	3,61%	2,82%
ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ & ΑΕΡΙΟ	18	2.845.423	-26,73%	-22,19%	2,51%	-5,32%	-1,73%	3	-3.215	13,52%	4,18%	-19,46%	0,41%	28,39%
ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ & ΟΙΚΙΑΚΑ ΑΓΑΘΑ	56	1.925.376	-27,48%	-23,89%	0,51%	-0,69%	-3,41%	31	-458.613	-3,18%	21,16%	-29,34%	3,09%	1,91%
ΠΡΩΤΕΣ ΥΛΕΣ	32	1.600.096	-21,33%	-20,91%	5,72%	-3,01%	-3,13%	24	-510.448	-2,67%	6,30%	-12,49%	2,44%	1,07%
ΤΑΞΙΔΙΑ & ΑΝΑΨΥΧΗ	26	6.709.241	-28,87%	-25,85%	0,58%	-0,82%	-2,79%	3	-62.450	-2,38%	-0,39%	-15,32%	0,00%	13,34%
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ	43	93.389	-46,71%	-30,15%	1,86%	-14,31%	-4,10%	32	-904.292	1,20%	5,52%	-7,10%	1,99%	0,79%
ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	7	4.696.900	-39,15%	-33,32%	2,41%	-2,73%	-5,50%	0	0	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
ΤΡΑΠΕΖΕΣ	54	20.433.733	-21,83%	-16,62%	3,18%	-3,76%	-4,63%	31	-49.466.501	-11,37%	1,73%	-13,50%	0,15%	0,24%
ΤΡΟΦΙΜΑ & ΠΟΤΑ	69	3.387.757	-24,88%	-21,36%	0,60%	-3,96%	-0,16%	22	-280.625	-2,43%	2,44%	-9,44%	2,20%	2,36%
ΥΓΕΙΑ	12	415.747	-30,76%	-15,82%	3,26%	-12,09%	-6,12%	15	-2.786.081	-0,68%	1,07%	-3,69%	0,18%	1,76%
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΟΙΝΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ	26	2.736.388	-29,55%	-22,73%	2,91%	-7,62%	-2,10%	2	-481.692	-5,58%	6,02%	-18,80%	1,20%	5,99%
ΧΗΜΙΚΑ	31	121.486	-32,73%	-27,22%	3,51%	-4,32%	-4,70%	4	-4.289	12,64%	17,76%	-27,68%	5,64%	16,91%
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	23	1.271.602	-23,34%	-15,37%	0,82%	-7,29%	-1,50%	10	-3.743.895	0,78%	0,91%	-1,41%	0,08%	1,19%
ΣΥΝΟΛΑ	598	51.380.907	-26,01%	-21,23%	2,43%	-3,64%	-3,56%	284	-61.223.127	-9,39%	2,13%	-12,33%	0,28%	0,53%

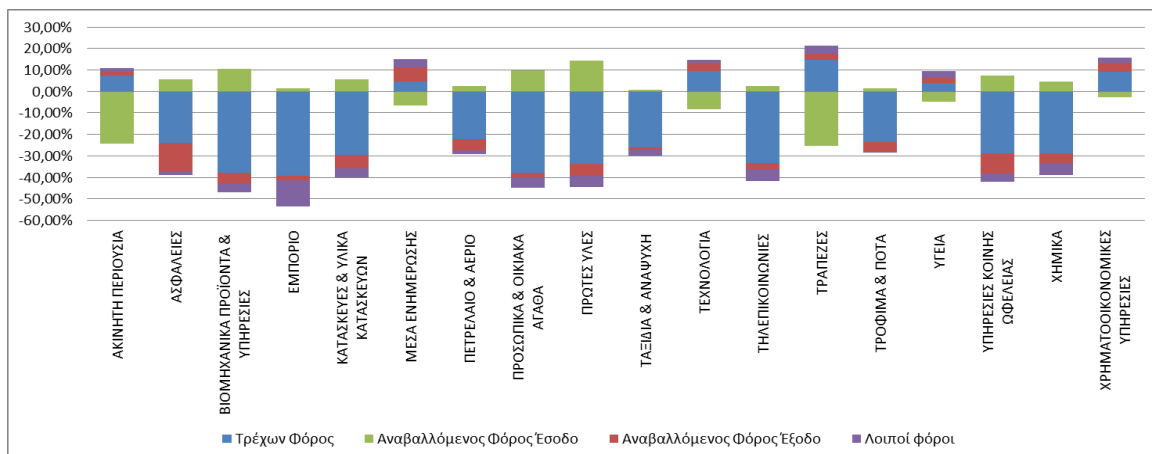
Η μεγαλύτερη Πραγματική Φορολογική Επιβάρυνση (effective tax rate) για την περίοδο 2005-2012 εμφανίζεται στις εταιρίες του Τεχνολογικού Κλάδου που αγγίζει το 46,71% των δημοσιευόμενων στο χρηματιστήριο κερδών ενώ η μικρότερη (17,86%) στον κλάδο της Ακίνητης Περιουσίας ο οποίος εμφανίζει και την μικρότερη υποχρέωση για τις φορολογικές αρχές (10,31%). Ο μεγαλύτερος Τρέχων Φορολογικός Συντελεστής (current tax rate) ανήκει στον κλάδο των Τηλεπικοινωνιών (33,32%), ο μεγαλύτερος συντελεστής των Αναβαλλόμενων Φόρων-Έξοδο (19,55%) στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και ο μεγαλύτερος των Αναβαλλόμενων Φόρων-Έσοδο 6,12% στον κλάδο της Υγείας.

Γράφημα 6 : Ανάλυση φορολογική Επιβάρυνσης (tax rate) στα αποτελέσματα κατά Χρηματιστηριακό Κλάδο - Κερδοφόρες Χρήσεις.

Γράφημα 7: Ανάλυση φορολογική Επιβάρυνσης (tax rate) στα αποτελέσματα κατά Χρηματιστηριακό Κλάδο - Ζημιογόνες Χρήσεις.

Γράφημα 8: Ανάλυση φορολογική Επιβάρυνσης (tax rate) στα αποτελέσματα κατά Χρηματιστηριακό Κλάδο - Κερδοφόρες & Ζημιογόνες Χρήσεις.

Συμπεράσματα & Προτάσεις

Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν να καταγράψει και να αναλύσει την πραγματική φορολογική επιβάρυνση των εισηγμένων επιχειρήσεων μέσω του Effective Tax Rate (ETR). Ο ETR σύμφωνα με την Διεθνή Λογιστική υπολογίζεται με βάση το συνολικό κόστος του φόρου στα αποτελέσματα και δεν επηρεάζεται από πρακτικές διαχείρισης των δημοσιευόμενων (Earnings Management) ή των φορολογητέων κερδών (Tax Management). Εξ ορισμού του ο ETR ενσωματώνει τόσο τον συντελεστή του Τρέχοντος Φόρου¹² (Current Tax Rate), ο οποίος μετράει την αναμενόμενη ταμειακή εκροή φόρου της φορολογικής περιόδου, όσο και αυτόν του Αναβαλλόμενου Φόρου (εσόδου/εξόδου) ο οποίος απεικονίζει την μελλοντικές απαιτήσεις ή υποχρεώσεις από φόρους αλλά όχι σε ταμειακή βάση.

Οι μοναδικές ίσως περιπτώσεις, όπου ο δείκτης ETR δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί χωρίς προηγούμενη εξομάλυνση, είναι αυτές της συχνής και απότομης μεταβολής των φορολογικών συντελεστών καθώς και της επιβολής έκτακτων φόρων. Το γεγονός που χαρακτηρίζει το εξεταζόμενο διαστήμα (2005-2012) στην χώρα μας αποτελεί αδύνατο σημείο της παρούσας έρευνας.

Από την ανάλυση της Συνολικής Φορολογικής Επιβάρυνσης (Tax Rate), βρήκαμε ότι κατά την περίοδο 2005-2012 η μέση Πραγματική Φορολογική Επιβάρυνση (ETR) διαμορφώνεται στο 26%, πάνω από τον μέσο Ονομαστικό Φορολογικό Συντελεστή της περιόδου (NTR) που ήταν 25%, ενώ αντίστοιχα ο Τρέχων Φορολογικός Συντελεστής (CTR) υπολογίστηκε στο 21,85%. Από την έρευνα προκύπτει ότι οι εταιρίες με μικρή χρηματιστηριακή κεφαλαιοποίηση (FTSE/ASE Small Cap 80) εμφανίζουν τον *υψηλότερο* ETR και CTR, ενώ οι εταιρίες της μεγάλης κεφαλαιοποίησης (FTSE/ASE 20) έναν από τους μεγαλύτερους. Οι προηγούμενες έρευνες χρησιμοποιούν και συσχετίζουν κυρίως την λογιστική έννοια του μεγέθους με τον ETR, δεν επεκτείνονται στην χρηματιστηριακή και καταλήγουν συχνά σε αντικρουόμενα αποτελέσματα (political power theory vs political cost theory). Σε επίπεδο κλάδων οι εταιρίες του *Τεχνολογικού τομέα* δεν φαίνεται να εκμεταλλεύονται φορολογικά κίνητρα και εμφανίζουν τον υψηλότερο ETR, ενώ ο *χαμηλότερος ETR* καταγράφεται στον κλάδο της Ακίνητης Περιουσίας, ευρήματα εντελώς αντίθετα από αυτά των Huang, Chen & Gao (2005) σε κινέζικες εταιρίες. Ο *υψηλότερος CTR* σημειώνεται στον κλάδο των Τηλεπικοινωνιών και ο *χαμηλότερος* στον κλάδο των ΜΜΕ ο οποίος εμφανίζει και τον μεγαλύτερο Αναβαλλόμενο Φόρο Έξοδο ενώ ο κλάδος της Υγείας εμφανίζει τον μεγαλύτερο Αναβαλλόμενο Φόρο Έσοδο.

Τα ευρήματα της έρευνας πιστεύουμε ότι θα φωτίσουν περισσότερο την γκρίζα ζώνη της εταιρικής φορολογίας, θα φανούν χρήσιμα στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων και θα αξιοποιηθούν από ρυθμιστικές και εποπτικές αρχές στην προσπάθεια για βελτίωση της αποτελεσματικότητας του φορολογικού μας συστήματος. Στην κατεύθυνση αυτή ή έρευνα προτείνεται να επεκταθεί και σε μη εισηγμένες εταιρίες με στόχο την πρόβλεψη της φοροδοτικής ικανότητας και της επιβάρυνσης των επιχειρήσεων στα πλαίσια του σχεδιασμού της φορολογικής πολιτικής.

Βιβλιογραφία

Ayers, B.C., Jiang, J.X., and Laplante, S.K, 2009, "Taxable Income as a Performance Measure: The Effects of Tax Planning and Earnings Quality," *Contemporary Accounting Research*, 26(1), 15-54.

¹² Σε γενικές γραμμές υποδηλώνει τον φόρο (εκροή) που αναλογεί στα φορολογητέα κέρδη σύμφωνα με την σχετική εθνική νομοθεσία.

- Chen, S, Chen, X., Cheng, Q., and Shevlin, T., 2010 "Are family firms more tax aggressive than non-family firms?," *Journal of Financial Economics*, 95, 41-61.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.jfineco.2009.02.003>
- Chytis, E., 2015, "Deferred Tax Assets from unused Tax Losses under the prism of Financial Crisis," *Proceedings of the International Conference on Business & Economics, Hellenic Open University*, 06-08 February 2015, Athens, Greece.
- Chytis, E., Koumanakos, E. and Siriopoulos, C., 2013, "Deferred Tax Positions under the prism of financial crisis and the effects of a corporate tax reform," 12th Annual Conference of the Hellenic Finance and Accounting Association (H.F.A.A.), University of Macedonia, Thessaloniki, December 2013, from <http://www.hfaa.gr>, [online].
- Desai, A.M. and Dharmapala, D., 2006, "Corporate Tax Avoidance and High-Powered Incentives," *J. FIN. ECON.* 79(2), 145-149
- Dyreng, S.D., Hanlon, M. and Maydew, E.L., 2008, "Long-run corporate tax avoidance," *The Accounting Review*, 83(1), 61-82.
- Fisher M.J., 2014, "Fairer Sshores: Tax havens, tax avoidance, and corporate social responsibility," *Boston university law review*, 94, 337- 365.
- Floyd Norris, 2013, "The Corrosive Effect of Apple's Tax Avoidance," *N.Y. TIMES*, May 24, 2013, at B1
- Frank, M.M., Lynch, L.J. and Rego, S.O., 2009, "Tax reporting aggressiveness and its relation to aggressive financial reporting," *The Accounting Review*, 84, 467-496.
<http://dx.doi.org/10.2308/accr.2009.84.2.467>
- Gupta, S. and Newberry, K., 1997, "Determinants of the Variability on Corporate Effective Tax Rates: Evidence from Longitudinal Data," *Journal of Accounting and Public Policy*, 16, 1-34.
[http://dx.doi.org/10.1016/s0278-4254\(96\)00055-5](http://dx.doi.org/10.1016/s0278-4254(96)00055-5)
- Hanlon, M. and Heitzman, S., 2010, "A review of tax research," *Journal of Accounting and Economics*, 50(2), 127-178.
- Huang, D.F., Chen, N.Y. and Gao, K.W., 2015, "The tax burden of listed companies in China," *Applied Financial Economics*, 23 (14), 1169-1183, <http://dx.doi.org/10.1080/09603107.2013.786163>
- IFRS, IAS 12 Income Taxes: from <http://www.ifrs.org/Current-Projects/IASB-Projects/Income-Taxes/Pages/Income-taxes-research-project.aspx>, from 19/8/2013.
- Liu, X. and Cao, S., 2007, "Determinants of Corporate Effective Tax Rates - Evidence from Listed Firms in China," *The Chinese Economy*, 40, 49-67. <http://dx.doi.org/10.2753/ces1097-1475400603>
- Mahenthiran, S. and Kasipillai, J., 2011, "Influence of Ownership Structure, Corporate Governance, and Culture on Tax Policy: Evidence from Malaysia," Retrieved May 20, 2013, from <http://ssrn.com/abstract=1752526>
- Palan, R., Murphy, R. and Chavagneux C., 2009, "Tax Havens: How Globalization Really Works," (Cornell Studies in Money) Paperback - December 14, 2009
- Pfanner, E., 2012, "European Countries Seek More Taxes from U.S. Multinational Companies," *N.Y. TIMES*, Nov. 19, 2012, at B1,
- Porcano, T.M., 1983, "Corporate tax rates: Progressive, proportional, or regressive," *Journal of the American Taxation Association*, 7, 17-31.
- PwC. 16th Annual Global CEO Survey: "Dealing with disruption, Focus on tax Tax strategy and corporate reputation: a tax issue, a business issue," from http://www.pwc.com/en_GX/gx/tax/publications/assets/pwc-tax-

- strategy-and-corporate-reputation-a-tax-issue-a-business-issue.pdf, [accessed 19/8/2013].
- PwC "Tax strategy and corporate reputation," 16th Annual Global CEO Survey: Dealing with disruption A focus on tax (2013):http://www.pwc.com/en_GX/gx/tax/publications/assets/pwc-tax-strategy-and-corporate-reputation-a-tax-issue-a-business-issue.pdf, [accessed 19/8/2013].
- Raedy, J., 2011, "Corporate Tax Reform, Deferred Taxes, and the Immediate Effect on Book Profits," Unpublished paper, University of North Carolina, from <http://ssrn.com/abstract=1885695> [accessed 17/3/2013].
- Rego, S.O., 2003, "Tax-avoidance Activities of U.S. Multinational Corporations," *Contemporary Accounting Research*, 20, 805-833. <http://dx.doi.org/10.1506/vann-b7ub-gmfa-9e6w>
- Reuters. Factbox, 2013, "Apple Amazon, Google, Starbucks and tax avoidance schemes," May 22, 2013, <http://www.reuters.com/article/2013/05/22/us-eu-tax-avoidance-idUSBRE94LOGW20130522>
- Richardson, G. and Lanis, R., 2007, "Determinants of the Variability in Corporate Effective Tax Rates and Tax Reform: Evidence from Australia," *Journal of Accounting and Public Policy*, 26, 689-704. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2007.10.003>
- Siegfried, J., 1972, "The Relationship Between Economic Structure and the Effect of Political Influence: Empirical Evidence from the Federal Corporation Income Tax Program," Dissertation, University of Wisconsin.
- Stickney, C.P., 1979, "Analyzing Effective Corporate Tax Rates," *Financial Analysts Journal*, 45-54.
- Stickney, C. P. and McGee, V.E., 1982, "Effective Corporate Tax Rates: The Effect of Size," *Capital Intensity, Leverage and Other Factors*, *Journal of Accounting and Public Police*, 1, 125-152. [http://dx.doi.org/10.1016/s0278-4254\(82\)80004-5](http://dx.doi.org/10.1016/s0278-4254(82)80004-5)
- Zimmerman, J.L., 1983, "Taxes and Firm Size," *Journal of Accounting and Economics*, 5, 119-149. [http://dx.doi.org/10.1016/0165-4101\(83\)90008-3](http://dx.doi.org/10.1016/0165-4101(83)90008-3)
- Wahab, N.S.A. and Holland, K., 2012, "Tax Planning, Corporate Governance and Equity Value," *British Accounting Review*, 44, 111-124. <http://dx.doi.org/10.1016/j.bar.2012.03.005>
- Γρηγοράκος, Θ., 2003, "ΔΛΠ 12: «Φόροι Εισοδήματος», Το σύστημα των αναβαλλόμενων φόρων και τα μειονεκτήματά του», *Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας Τόμος 57 Μέρος Α' Τεύχος 1284 σελ. 1477-1485, Μέρος Β' Τεύχος 1285 σελ.1549-1560*, 2003
- Νόμος 2190/1920 (ΦΕΚ Α 37/30.3.1963), Περί Ανωνύμων Εταιρειών.
- Νόμος 3808/2009 (ΦΕΚ 227/10-12-2009), Έκτακτη οικονομική ενίσχυση κοινωνικής αλληλεγγύης, έκτακτη εισφορά κοινωνικής ευθύνης των μεγάλων επιχειρήσεων και της μεγάλης ακίνητης περιουσίας και άλλες διατάξεις.
- Ν. 4308/2014 (ΦΕΚ 251/24/11/2014), Περί των «Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις
- Νόμος 4110/2013 (ΦΕΚ Α 17/23-1-2013), Ρυθμίσεις στη φορολογία εισοδήματος, ρυθμίσεις θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομικών και λοιπές διατάξεις